

АГУУЛГА

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
1.1 Төслийн байршил.....	3
1.2 Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл.....	5
1.3 Ордын нөөц	5
1.4 Төслийн хүчин чадал.....	5
1.5 Уурхайн ажиллах горим.....	5
1.6 Цахилгаан хангамж.....	5
1.7 Усан хангамж	6
2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	7
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	8
5.1. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	10
5.2. Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөцөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	11
5.3. Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	12
5.4. Газрын хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	13
5.5. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	14
5.6. Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	15
6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	16
7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	17
8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	17
9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	18
10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	19
11. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	21
13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	23
14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	24
15. 2024 ОНД БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХААР ТӨЛӨВЛӨСӨН НИЙТ ЗАРДАЛ....	25

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

<i>Хүснэгт 1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл .....</i>	3
<i>Хүснэгт 2 Талбайн солбицол .....</i>	3

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Хүснэгт 1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

№	Үзүүлэлтүүд		
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр	“Даланбулаг трейд” ХХК	
2	Улсын бүртгэлийн дугаар	19110011502	
3	Уурхайн нэр	“Ширээ нурууны элс-хайрганы орд”-ыг ил аргаар ашиглах төсөл	
5	Ордын байршил	Нийслэл/Хот/ Аймаг	Сэлэнгэ
6		Сум/Дүүрэг	Сайхан
7	Ашигт малтмалын төрөл		Элс-хайрга
8	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар		МУ-005129
9	Ашиглалт эхэлсэн огноо		2022 /2009/
10	Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Аймаг/Хот	Дархан-Уул
11		Сум/Дүүрэг	Дархан
12		Баг/Хороо	11-р баг
13		Гудамж/Байр	4-р байр 01 тоот
14		Шуудангийн хайрцаг	-
15		Утас	976-9131555
16		Факс	-
17		Гар утас	88117038,
18		Электрон шуудан	dalanbulagtrade@yahoo.com
19		Вэб хуудас	-
20	Захирлын хаяг	Нэр	Захирал М.Оюун
21		Гар утас	976-88112133
22		Факс	-
23		Утас	-
24		Электрон шуудан	-

1.1 Төслийн байршил

“Ширээ нурууны элс хайрганы орд” нь Сэлэнгэ аймгийн нутагт харьяалагдах ба Улаанбаатар хотоос хойш 230 км, Дархан хотоос баруун хойш 5 км-т байрладаг.

Хүснэгт 2 Талбайн солбицол

№	Уртраг	Өргөрөг	Д/д	Уртраг	Өргөрөг
1	105° 53' 32.21"	49° 29' 17.99"	62	105° 53' 33.17"	49° 29' 54.9"
2	105° 53' 31.77"	49° 29' 17.87"	63	105° 53' 32.97"	49° 29' 52.52"
3	105° 53' 31.6"	49° 29' 17.82"	64	105° 53' 32.95"	49° 29' 51.32"
4	105° 53' 31.43"	49° 29' 17.78"	65	105° 53' 34.68"	49° 29' 47.64"
5	105° 53' 31.27"	49° 29' 17.75"	66	105° 53' 35.17"	49° 29' 46.45"
6	105° 53' 31.12"	49° 29' 17.73"	67	105° 53' 35.15"	49° 29' 46.19"

“ШИРЭЭ НУРУУНЫ ЭЛС-ХАЙРГАНЫ ОРДЫН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

7	105° 53' 30.98"	49° 29' 17.71"	68	105° 53' 35.06"	49° 29' 45.57"
8	105° 53' 30.85"	49° 29' 17.69"	69	105° 53' 35.06"	49° 29' 45.55"
9	105° 53' 30.75"	49° 29' 17.69"	70	105° 53' 35.06"	49° 29' 45.52"
10	105° 53' 30.64"	49° 29' 17.68"	71	105° 53' 35.01"	49° 29' 44.98"
11	105° 53' 30.5"	49° 29' 17.68"	72	105° 53' 35"	49° 29' 44.96"
12	105° 53' 30.34"	49° 29' 17.68"	73	105° 53' 34.9"	49° 29' 43.68"
13	105° 53' 29.92"	49° 29' 17.7"	74	105° 53' 33.58"	49° 29' 40.69"
14	105° 53' 28.7"	49° 29' 17.78"	75	105° 53' 32.58"	49° 29' 39.71"
15	105° 53' 28.66"	49° 29' 17.78"	76	105° 53' 30.63"	49° 29' 36.69"
16	105° 53' 28.6"	49° 29' 17.78"	77	105° 53' 30.66"	49° 29' 35.04"
17	105° 53' 28.25"	49° 29' 17.79"	78	105° 53' 30.67"	49° 29' 35.02"
18	105° 53' 28.14"	49° 29' 17.79"	79	105° 53' 30.68"	49° 29' 34.98"
19	105° 53' 27.83"	49° 29' 17.8"	80	105° 53' 30.75"	49° 29' 34.68"
20	105° 53' 27.55"	49° 29' 17.8"	81	105° 53' 30.76"	49° 29' 34.62"
21	105° 53' 27.27"	49° 29' 17.81"	82	105° 53' 30.85"	49° 29' 34.32"
22	105° 53' 25.97"	49° 29' 17.89"	83	105° 53' 30.87"	49° 29' 34.26"
23	105° 53' 25.93"	49° 29' 17.89"	84	105° 53' 30.97"	49° 29' 33.95"
24	105° 53' 25.92"	49° 29' 17.89"	85	105° 53' 30.99"	49° 29' 33.9"
25	105° 53' 25.41"	49° 29' 17.91"	86	105° 53' 31.11"	49° 29' 33.6"
26	105° 53' 25.29"	49° 29' 17.92"	87	105° 53' 31.12"	49° 29' 33.56"
27	105° 53' 24.8"	49° 29' 17.93"	88	105° 53' 31.26"	49° 29' 33.24"
28	105° 53' 24.77"	49° 29' 17.93"	89	105° 53' 31.28"	49° 29' 33.21"
29	105° 53' 24.65"	49° 29' 17.92"	90	105° 53' 31.43"	49° 29' 32.87"
30	105° 53' 24.63"	49° 29' 17.92"	91	105° 53' 31.45"	49° 29' 32.85"
31	105° 53' 24.21"	49° 29' 17.91"	92	105° 53' 31.63"	49° 29' 32.49"
32	105° 53' 24.19"	49° 29' 17.91"	93	105° 53' 31.65"	49° 29' 32.46"
33	105° 53' 24.03"	49° 29' 17.9"	94	105° 53' 32.01"	49° 29' 31.79"
34	105° 53' 23.78"	49° 29' 17.88"	95	105° 53' 32.02"	49° 29' 31.77"
35	105° 53' 23.63"	49° 29' 17.87"	96	105° 53' 32.91"	49° 29' 30.22"
36	105° 53' 23.4"	49° 29' 17.84"	97	105° 53' 32.92"	49° 29' 30.18"
37	105° 53' 23.24"	49° 29' 17.82"	98	105° 53' 33.15"	49° 29' 29.81"
38	105° 53' 23.22"	49° 29' 17.82"	99	105° 53' 33.2"	49° 29' 29.73"
39	105° 53' 23.01"	49° 29' 17.78"	100	105° 53' 33.47"	49° 29' 29.35"
40	105° 53' 22.87"	49° 29' 17.75"	101	105° 53' 33.49"	49° 29' 29.33"
41	105° 53' 22.81"	49° 29' 17.74"	102	105° 53' 33.53"	49° 29' 29.28"
42	105° 53' 22.62"	49° 29' 17.7"	103	105° 53' 33.84"	49° 29' 28.89"
43	105° 53' 22.53"	49° 29' 17.67"	104	105° 53' 33.88"	49° 29' 28.85"
44	105° 53' 22.4"	49° 29' 17.64"	105	105° 53' 33.9"	49° 29' 28.82"
45	105° 53' 22.23"	49° 29' 17.58"	106	105° 53' 34.27"	49° 29' 28.41"
46	105° 53' 22.21"	49° 29' 17.58"	107	105° 53' 34.31"	49° 29' 28.36"
47	105° 53' 22.06"	49° 29' 17.53"	108	105° 53' 34.66"	49° 29' 28"
48	105° 53' 22"	49° 29' 17.51"	109	105° 53' 34.68"	49° 29' 27.98"
49	105° 53' 21.84"	49° 29' 17.44"	110	105° 53' 34.7"	49° 29' 27.97"
50	105° 53' 21.76"	49° 29' 17.41"	111	105° 53' 35.1"	49° 29' 27.57"
51	105° 53' 21.63"	49° 29' 17.35"	112	105° 53' 35.13"	49° 29' 27.54"

52	105° 53' 21.47"	49° 29' 17.27"	113	105° 53' 36.14"	49° 29' 26.6"
53	105° 53' 21.36"	49° 29' 17.21"	114	105° 53' 36.14"	49° 29' 19.47"
54	105° 53' 21.26"	49° 29' 17.15"	115	105° 53' 35.67"	49° 29' 19.3"
55	105° 53' 21.13"	49° 29' 17.07"	116	105° 53' 35.65"	49° 29' 19.29"
56	105° 53' 21.11"	49° 29' 17.06"	117	105° 53' 35.62"	49° 29' 19.28"
57	105° 53' 20.99"	49° 29' 16.98"	118	105° 53' 35.12"	49° 29' 19.1"
58	105° 53' 20.96"	49° 29' 16.96"	119	105° 53' 35.06"	49° 29' 19.07"
59	105° 53' 20.88"	49° 29' 16.9"	120	105° 53' 33.64"	49° 29' 18.51"
60	105° 53' 11.13"	49° 29' 16.9"	121	105° 53' 33.15"	49° 29' 18.32"
61	105° 53' 11.13"	49° 29' 54.9"			

1.2 Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл

“Даланбулаг трейд” ХХК-д 59 гектар талбай бүхий уурхайн эдэлбэрт ашигт малтмал ашиглах эрхийг олгож МҮ-005129 дугаар бүхий гэрчилгээг 2007 оны 01 сарын 29-ний өдөр олгосон боловч усан сан бүхий хамгаалалтын зурвас хасагдан одоогоор 52,9 га талбайд ашигт малтмал ашиглах тусгай зөвшөөрөл эзэмшдэг.

“Даланбулаг трейд” ХХК нь Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутагт орших “Ширээ нурууны элс-хайрганы орд”-ын ТЭЗҮ-ийг “Хатан газар” ХХК 2019 онд боловсруулан, АМГТГазар, ЭБМЗ-ийн хурлын МЗ-Т/19-03-05 дүгнэлт болон Тус газрын даргын 2019 оны 1/47 тоот тушаалаар хүлээн авсан.

2020 онд тус орд газрын БОНБНҮ-г боловсруулан БОАЖЯ-аар баталгаажуулсан болно.

1.3 Ордын нөөц

“Ширээ нурууны элс хайрганы орд” нь В-1 нөөцийн блокийн талбайн хэмжээ 112859.5 м² ашигт малтмалын дундаж зузаан 4,5 м ашигт малтмалтын нөөцийн хэмжээ 507.8 / 348.7/ мян.м³ хуулах хөрсний зузаан 0.4 м хуулах хөрсний хэмжээ 45143.8 м³ байна.

1.4 Төслийн хүчин чадал

"Даланбулаг трейд" ХХК нь 2008 онд өөрийн хөрөнгөөр хайгуулын ажил гүйцэтгэсэн үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн 2009 оны 14-08 тоот дүгнэлтээр тус ордын бодитой В1 зэргийн 507.8 /348.7 мян.м³ элс хайрганы нөөцийг улсын бүртгэлд хүлээн авсан бөгөөд энэхүү нөөцийг нийт 8 жилийн хугацаанд жилд дунджаар 47.0 мянган мЗ элс-хайрганы холимог олборлох ТЭЗҮ –г 2019 онд “Хатан газар” ХХК хийж гүйцэтгэсэн

1.5 Уурхайн ажиллах горим

Уурхай 2023 оны 05-р сарын 01-ээс 11-р сарын 01-ны хооронд жилд 135 хоног ажиллана.

1.6 Цахилгаан хангамж

Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутагт байрлах Ширээ нурууны элс хайрганы ордод ордын цахилгаан хангамжийг Дархан-Сэлэнгийн цахилгаан түгээх Сүлжээ ХК-ийн цахилгааны 110/35/04 квтын дэд станцаас өөрийн хөрөнгөөр орд газарт байрлуулсан 63 квтын

трансформатор суурилуулан шийдвэрлэсэн.

1.7 Усан хангамж

Орд ашиглалтын үед унд ахуйн усыг Дархан-Ус суваг ХК-ийн ундны усны худгуудаас зөөвөрлөн хангана. Харин үйлдвэрлэлийн технологит ус шаардагдахгүй болно.

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төсөл хэрэгжих орчны байгалийн нөхцөл, уур амьсгал: Ширээ нурууны элс хайрганы орд газар нь Хэнтийн уулархаг мужийн баруун хэсэг Хараа голын хөндийд харьяалагддаг. Газрын гадаргуугийн хувьд дунд зэргийн уулархаг, нам толгодорхог гэж хоёр үндсэн хэсэгт хувааж үзнэ. Нам толгодорхог гадаргуутай хэсэг нь Хараа голын хөндийн дагуух гадаргуугийн үерийн усны элэгдэлд их орсон жижиг толгод, жижиг уулс хамаарагдана. Нам толгодорхог гадаргуутай хэсгийн өндөр далайн төвшнөөс дээш 1000-1400м байна.

Голын усны урсгалын дундаж хурд 1.0-1.6 м/сек байна. Хур бороо ихтэй зуны улиралд усны түвшин 0.5-1.0 м-ээр ихэсч үерлэдэг. Элс-хайрганы ордын талбай нь засаг захиргааны хувьд Дархан хотын дүүргийн нутаг дэвсгэрт харьяалагдах бөгөөд хотоос баруун тийш 1.2 км Хараа голын хөндийд байрладаг. Тус районы цэвэр усны хангамжийн гол эх үүсвэр нь Хараа гол, голын хөндий болох бөгөөд ус агуулсан сэвсгэр хурдасны зузаан 8-15 м хүртэл байна.

Монгол орны физик газарзүйн мужлалтаар Хангай-Хэнтийн уулархаг их муж, Орхон Сэлэнгийн бэсрэг уулсын мужид багтана. Хөрсөн бүрхэвчийн хувьд хөрс-газарзүйн мужлалаар Монголын хойд бэсрэг уулсын мужийн уулын ойн бараан, уулын нугат-ойн, уулын хар шороон хөрстэй Хэнтийн баруун тойрогт хамаарах ба ургамалжилтын хувьд өвөр байгалийн бүсэд хамрагдана. Тухайн орд байрлах нутаг дэвсгэр нь дэлхийн ус хагалбарын хойд мөсөн далайн ай савд, Монгол орны усны 29 сав газрын Хараа-Ерөө голын сав газарт хамаарагдах бөгөөд гол мөрөн, гадаргын усны сүлжээ харьцангуй сайтай, эрс тэс уур амьсгалтай. Зундаа 40 – 5 С хэм халуун, өвөлдөө - 30 – 7 С хэм хүйтэн байдаг. Жилийн дундаж хур тунадасны хэмжээ 3.2 мм.

Нийгэм-эдийн засаг, дэд бүтцийн төлөв байдал: Дархан хотоор дайрч өнгөрдөг авто болон төмөр замаар Улаанбаатар хоттой холбогдоно. Ордоос Дархан хот хүртэл 2 км зайтай.

Ордын ойр орчимд амьдрах хүн ам иргэдийн эрх ашиг нь ордын төлөвлөлтийн зайлшгүй нэг хэсэг бөгөөд ордын үйл ажиллагаанаас хамааралтай орон нутгийн иргэдийн амьжиргааг хамгаалан хадгалах замаар үр өгөөжтэйгөөр иргэдийн амьдралд үзүүлэх сөрөг нөлөө багатайгаар ашиглах ордын төлөвлөлтийн нэг чухал үзүүлэлт юм. “Ширээ нуруу” элс, хайрганы ордын карьер нь Хараа голын урд талд байрлах бөгөөд хотын суурьшлын бүсээс Хараа голоор тусгаарлагдаж байгаа бөгөөд ордын карьер суурьшлын бүс хооронд 400-500 метрийн зайтай байна. Тиймээс ордын үйл ажиллагаатай холбоотой иргэдийн аж амьдралд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл нь байгаль цаг уурын нөхцлөөс шатгаалан харилцан адилгүй шууд бус байдлаар нөлөөлөх, ордын карьерт их хэмжээний ус хуримлагдсан байгаа бөгөөд энэ нь мал амьтан унах, ойролцоо оршин суугаа айл өрхийн иргэдэд аж амьдралд сөргөөр нөлөөлөх, осол эрсдэлийг дагуулж болзошгүй юм.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Агаарын чанар: Ордын карьер, дотоод тээврийн зам зэрэгт их хэмжээний тоосжилт үүсэхээр байгаа бөгөөд тоосжилтыг багасгахын тулд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх, уурхайд тоосжилт ихэссэнээр техникийн засвар үйлчилгээний зардал өсөх, агаар орчин бохирдох, ажиллагсдын эрүүл мэндэд хортой нөлөөлөхийн зэрэгцээ ажиллах орчин хүнд болох сөрөг нөлөөлөлтэй.

Усан орчин: Усны эх үүсвэрт энгийн хамгаалалтын бүс болон онцгой хамгаалалтын бүс 50 м тэмдэгжүүлэлт хийх ба усны нөөц, чанарыг хамгаалах чиглэлээр холбогдох арга хэмжээ төлөвлөн ажиллах.

Хөрс, газрын хэвлий: Төслийн талбай нь Дархан –Уул аймгийн Дархан сумын суурьшлын бүсийн ойр буюу Дархан-Ширээ нурууны чиглэлийн хатуу хучилттай авто замаас 230 м зайд байрладаг тул уурхайн талбай хүртэлх олон салаа зам гаргахгүй байх, техникийн засвар үйлчилгээг тогтоосон цэгт хийж гүйцэтгэх, хөрс бохирдолтоос урьдчилан сэргийлэх, батлагдсан зураг төсөл, тухайн жилийн уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу олборлолт явуулах, газрын хэвлийг ашиглах аюудгүй ажиллагааны дүрэм журмыг хэрэгжүүлж ажиллах.

Ургамлан нөмрөг: Төслийн талбайн хөрс ургамлыг элэгдэл эвдрэлээс хамгаалах, ногоон байгууламж байгуулах талаар дор дурдсан зөвлөмжийг мөрдлөг болгон ажиллахыг төсөл хэрэгжүүлэгчид зөвлөж байна. Үүнд: - Эдэлбэр газрын нийт талбайн 20-оос багагүй хувьд ногоон байгууламжтай байгуулах - Төслийн талбайд ургасан болон хариуцан хамгаалах талбайн ойр орчмын ургамлын төрөл зүйлийг хамгаалах, барилгын ажлын үед болон зураг төслийн төлөвлөлтийн үед орчны мод, бут сөөг, бусад ургамлыг гэмтээхгүй байх, хөндөхгүй байхаар төлөвлөж ажиллах - Барилга объектын талбайгаас бусад сул газрыг бүрэн хэмжээнд зүлэг ургах нөхцлөөр бүрэн хангах, ургамалжуулах, тариалсан ургамлыг тухай бүр нь арчилж тордох арга хэмжээг хэрэгжүүлэх.

Амьтны аймаг: Ордын олборлолтод явуулах бүсийн ойролцоо амьтдын орогнох нүх үүр эвдэгдэж сүйтгэгдэхээс сэргийлэх, олборлолт явуулах үед үүсэх карьер ухаш зэрэг хаалт хашлага хийж мал амьтад унаж үрэгдэхээс сэргийлэх, үйл ажиллагаа дууссаны дараа үүссэн нүх, ухашуудыг дүүргэлт хийн тэгшлэх, хүн, амьтанд аюул учруулахааргүйгээр засаж тохижуулсан байх, машин техникийн хэрэгслээр явж ойр орчны амьтдыг үргээхгүй байх.

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Тус байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь Ширээ нурууны элс хайрганы ордын орчмын байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, БОНБНҮ, байгаль орчны аудит болон байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага, бусад төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын заавар зөвлөмж, шийдвэрүүдийг хэрэгжүүлэн ажиллахад оршино. Үүнд:

- Уурхайн үйл ажиллагаанд хамрагдаж байгаа талбайн хэмжээнд байгаль орчны хуулийн нийцлийг хангах,
- Компанийн байгаль орчны бодлогыг хэрэгжүүлэх,
- Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх
- Талуудын оролцоог хангах, ОХШХ-т олон нийтийн оролцоог хамруулах, тайлагнах тогтолцоог сайжруулах зэрэг багтана.

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

5.1. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Элс, хайргын олборлолтын үед тоосноос хамгаалах хаалтыг бий болгох хамгийн үр дүнтэй арга бол шимт хөрсний овоолго, нээлттэй ажлын талбайны дагуу болон эсрэг талд мод бут, өвс тарих	Салхины зонхилох чиглэлийн дауу хамгаалсан мод бут тарих	Ил уурхайн орчим	ш	300	Дотоод зардал	10 сар	Агаарын тухай хууль, MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
Олборлолтын талбай бусад элэгдэж талхлагдсан газар, овоолсон шороо, элс, хайрганы тоосжилт үүсэхээс хамгаалах	Тоосжилт ихтэй үед шаардлагатай тохиолдолд ажилчдыг хошуувч хамгаалах хэрэгслээр хангах	Тоостой орчинд ажиллаж байгаа ажилчид	-	-	Дотоод зардал	Тухайн бүр	MNS 4596:2007
Ордын тоосжилтын хянах цэгийг тогтоож шинжилгээ хийх	Агаарын шнжилгээ авах	Уурхайн олборлолт болон ялган ангилах талбайн орчим	-	-	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан	Жилд 2 удаа	Агаарын тухай хууль, MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
Нийт					-		

5.2. Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөцөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Усны нөөц чанарыг чиглэлээр мэргэжлийн байгууллагын өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллах	Сэлэнгэ аймгийн БОАЖГ болон ус ХЕГСГ-аас хүсэлт гарган, шаардлагатай тохиолдолд дүгнэлт гаргуулах	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хүрээнд	-	-	Дотоод зардал	2-р улирал	Усны тухай хуулийн 28-р зүйл 28.3
Усны эх үүсвэрийн энгийн хамгаалалтын бүс болон онцгой хамгаалалтын бүсийн тэмдэгжүүлэлтийн бүрэн бүтэн байдлыг хангах	Усны хамгаалалтын бүсийг хамгаалах		-	-	Дотоод зардал	2-р улирал	Усны тухай хуулийн 28-р зүйл
Хараа голын энгийн хамгаалалтын талбайн хог хаягдлыг цэвэрлэх			-	-	Дотоод зардал	2-3-р улирал	УТХ
Усны бохирдолтонд хяналт шинжилгээ хийх	Усан орчны бохирдолт байгаа эсэх	Унд ахуйн ус Шүүрлийн ус	удаа	3	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан	2-3-р улирал	БОНБУ
Нийт					-		

5.3. Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн	Тээврийн хэрэгслэлийг зориулалтын замаар явуулж, хориглосон таних тэмдгүүдийн бүрэн бүтэн байгаа эсэхэд хяналт тавина	Эзэмшил газрын хэмжээнд	-	-	Дотоод зардал	Байнга	Газрын тухай хууль
	Тээврийн хэрэгслийг олон салаа зам гаргахгүйгээр тогтсон нэг маршрутаар явуулах						
Хог хаягдлаар хөрс бохирдох	Орон нутагтай хог хаягдлын гэрээний дагуу, хог хаягдлыг цаг тухай бүрт нь тээвэрлүүлэх	Тусгай зөвшөөрлийн талбайд	-	-		Байнга	Хог хаягдлын тухай хууль, MNS 5916:2008 MNS 5344:2011
Шатах тослох материалаар бохирдох	Шатах тослох материалын хадгалалтанд хяналт тавьж ажиллах.	Эзэмшил газрын хэмжээнд	-	-		Байнга	MNS 4628:1998
Хяналт шинжилгээ	Хөрсний бохирдолтонд хяналт шинжилгээ хийх		удаа	2	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан	2-3-р улирал	MNS 5850:2008
Нийт					-		

5.4. Газрын хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Олборлолтын үйл ажиллагаанаас газрын хэлбэр хэвлийд өөрчлөлт орох	Батлагдсан зураг төсөл, уулын ажлын төлөвлөгөө, техник ашиглалтын дагуу газрын хэвлийг ашиглах	Олборлолтонд өртөх талбай	га	1.0	Үйлдвэрлэлийн зардал		-	Ашигт малтмалын тухай болон Газрын хэвлийн тухай хууль
	Газрын хэвлийг ашиглах АА-ны дүрэм журмыг хэрэгжүүлэх		га	1.0				
Нийт							-	

5.5. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, м.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Ордын олборлолтын үйл ажиллагаанаас ургамлан нөмрөг доройтох	Элс хайрга олборлох, түүнээс үүсэх овоолго, хог хаягдал, замаас үүдэлтэй ургамлан хөмрөг гэмтсэн талбайтай дүйцүүлэн ногоон байгууламжтай болох	Уурхайн хэмжээнд	Га	0,3	200,0		2-3-р улирал	БОХТХ
	Шимт хөрсний шинжилгээ	Шимт хөрсний овоолго	-	-	60.0			
Нийт					260.0			

5.6. Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, м.төг	Нийт зардал, м.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Амьтадын амьдрах орчин доройтох	Уурхайн үйл ажиллагаанаас амьтдад үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, мал амьтан унахаас сэргийлэн хашаа хайсны бүрэн бүтэн байдлыг хагах	Уурхайн ухашны хэмжээнд	-	-	200.0	Байнга		Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Идэш тэжээлийн хомсдол үүсч амьтад дайжих								
Нийт					200.0			

6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, м.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Техникийн нөхөн сэргээлт хийх	-	-	-	-	-	-	-
Биологийн нөхөн сэргээлт хийснээр орчны байгалийн тэнцвэрийг ойртуулах, амьтан болон иргэдэд тааламжит байдлыг үүсгэх	Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд мод тарих	ш	1000	2.0	2000.0	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль 4 дүгээр зүйл	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль 4 дүгээр зүйл
Нийт					2000.0		

Батлагдсан ТЭЗҮ-д Ширээ нурууны элс хайрганы ордыг 8 жил ашиглахаар тусгасан ба ордын төрөл, геологийн тогтоцын онцлогоос хамааран нөөцийг ашиглаж дууссаны дараанаас нөхөн сэргээлтийг хийхээр тусгасан тул 2024 онд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй.

7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, м.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх	Орон нутагтай зөвшилцсөн ногоон байгууламж мод бут тарих	Дүйцүүлэн хамгаалалтын арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр сонгон авсан газар нутагт	2000ш	2,0	4000.0	3-р улирал	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль 4 дүгээр зүйл
Нийт					4000.0		

8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Байхгүй	Уурхайн үйл ажиллагаа явуулж буй нутаг дэвсгэрт суурьшиж буй иргэд байхгүй учир нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ явагддаггүй	-	-	-	-	-	-
Нийт					-		

9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын өв	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Түүх соёлын өвийг хамгаалах	Гэвч уурхайн үйл ажиллагааны явцад түүх соёлын өвд хамаарах олдвор олдсон тохиолдолд уурхайн үйл ажиллагааг зогсоож, мэргэжлийн байгууллагуудад мэдэгдэж хамтран ажиллана.	-	-	-	-	-	-
Нийт					-		

10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Болзошгүй аюулаас сэргийлэх	Гал унтраах багаж хэрэгсэл бүхий иж бүрэн галын сарааны бүрэн бүтэн байдлыг хангах	Уурхайн газар нутагт	-	Дотоод зардал	Байнга		Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
Байгалийн гэнэтийн гамшигт үзэгдлээс хамгаалах	Үер уснаас хамгаалах арга хэмжээ авах						
Нийт				Дотоод зардал			

11. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, м.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Ахуйн хог хаягдал	Ахуйн хог хаягдлыг орон нутгийн нийтийн аж ахуйн газартай гэрээ байгуулан, нийлүүлэх	Уурхайн бүх ахуйн хог хаягдал	рэйс	10	20,0	200.0	Сар бүр	Хог хаягдлын тухай хууль
	Хог хаягдлыг ангилан ялгах	Дахин ашиглах хог хаягдлыг	удаа	4	Дотоод зардал		Улирал тутам	Хог хаягдлын тухай хууль
Технологийн хог хаягдал	Төмрийн хог хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд авах цэгт нийлүүлэх	Уурхайн бүх технологийн хог хаягдал	удаа	4	Дотоод зардал		Улирал тутам	Хог хаягдлын тухай хууль
Нийт					200.0			

12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, м.төг	Нийт зардал, м.төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга аргачлал
Агаар							
Агаар орчны шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Уурхайн орчим Ялган ангилахын орчим	2-3 –р улирал	2	35.0	70	-	MNS 4585:2016 MNS 5002-2000
Хөрс							
Хөрсний бохирдолт тогтоох	Уурхайн орчим Ялган ангилахын орчим	Жилд 2 удаа	1	80.0	80.0	-	MNS 5850:2008 MNS 3310:91 MNS 3298:1990 MNS 3307:91 MNS ISO 10390 MNS 4006:1988 MNS 2143:2000
Усан орчин							

Усан дахь эрдэс бодисын химийн найрлага Катион анион, физик чанар, тунгалаг, үнэр амт	Унд ахуйн ус болон Карьерын шүүрлийн ус	2-3-р улирал	3	30.0	90.0	-	MNS 900:2005 MNS 6148:2010 MNS 4943:2015 MNS ISO 10523-2:2003 MNS ISO 4889-99 MNS ISO 6059:2005 MNS ISO 2572-99 MNS ISO 9297:2005 MNS 4425:97 MNS ISO 7890:2001 MNS 4431-2005 MNS 4428-97 MNS 4430:2005
Нийт					240.0		

**13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА
ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв Мян. төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
		2024 он		
Байгаль орчныг хамгаалах ажлын төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх	300.0	Тухай бүр	Уурхайн дарга	-
Гал унтраах хэрэгсэл, багаж бүхий галын буланг иж бүрэн байлгах	Дотоод зардал	2-р улирал	ХХАБ ажилтан БО мэргэжилтан	-
Ажлын байр зам талбайд дохио санамж байрлуулах	Дотоод төлөвлөлтөөр	2-р улирал		-
Байгаль орчны аудитыг эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Дотоод зардал	жилдээ	Захирал	-
Аймаг сум, багийн ЗД, ИТХ,ИНХ-д байгаль орчны чиглэлээр хийсэн ажлыг танилцуулах	Дотоод зардал	3-р улирал	Уурхайн дарга БО мэргэжилтэн	-
Нийт	300.0			

14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах ажилтан	Зохион байгуулах газар
Сэлэнгэ аймгийн ЗД Сайхан сумын ЗД, ИХТ Номгон багийн ЗД,ИНХ	Байгаль орчныг хамгаалах ажлын талаар мэдээлэл өгөх	Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, түүний биелэлт, гүйцэтгэл	2023/11	Дотоод зардал	Уурхайн дарга БО мэргэжилтэн	Сэлэнгэ аймаг
Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид	Уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны талаар мэдээлэх, хамтарч ажиллах		2023/04	Дотоод зардал		Сэлэнгэ аймаг, Сайхан сум Номгон баг
БОАЖЯ-ны ХБОБНУ-ын газарт	Тайлан, төлөвлөгөө батлуулах		2023/11-2024/01	Дотоод зардал		Улаанбаатар хот
Нийт				Дотоод зардал		

15. 2024 ОНД БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХААР ТӨЛӨВЛӨСӨН НИЙТ ЗАРДАЛ

№	Арга хэмжээ	Зардал мян.төг
1	Сөрөг нөлөөлөлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	460
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	2000.0
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	4000.0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	Дотоод зардал
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	200.0
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	240.0
9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө болон нийгмийн хариуцлага	300.0
10	Нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	Дотоод зардал
Нийт		7200.0